

טלית שאולה

ספרי זוטא פרק טו

ועשו להם ציצית ולא מן העשוי

ועשו להם משלהם, פרט לשאול לגנוב ולגזול מיכן אמרו טלית שאולה פטורה מן הציצית שלשים יום מיכן ואילך חייבת. 5

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף מד עמוד א

אמר רב יהודה: טלית שאולה - כל שלשים יום פטורה מן הציצית, מיכן ואילך חייבת. תניא נמי הכי: הדר בפונדקי בא"י, והשוכר בית בח"ל - כל שלשים יום פטור מן המזוזה, מיכן ואילך חייב; אבל השוכר בית בא"י - עושה מזוזה לאלתר, משום יישוב דא"י.

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קי עמוד א

רמי בר תמרי, דהוא רמי בר דיקולי מפומבדיתא, איקלע לסורא במעלי יומא דכפורי, ... חזייה דלא הוה קא רמי חוטי, אמר ליה: מאי טעמא לית לך חוטי? אמר ליה: טלית שאולה היא, ואמר רב יהודה טלית שאולה, כל שלשים יום - פטורה מן הציצית;

תלמוד בבלי מסכת חולין דף קלה עמוד ב

אמר רבא: מודה רבי אלעאי בתרומה, אף על גב דכתיב דגנך - דידך אין דשותפות לא, כתב רחמנא

תרומותיכם; אלא דגנך למה לי? למעוטי שותפות עובד כוכבים. חלה אף על גב דכתיב ראשית, ואיכא למימר:

נילף ראשית ראשית מראשית הגז, מה להלן - דשותפות לא, אף כאן - דשותפות לא, כתב רחמנא עריסותיכם,

אלא טעמא דכתיב עריסותיכם הא לאו הכי הוה אמינא: נילף ראשית ראשית מראשית הגז? אדרבה, נילף

מתרומה! ה"נ, אלא עריסותיכם למה לי? כדי עריסותיכם. פאה אף על גב דכתיב שדך - דידך אין שותפות

לא, כתב רחמנא ובקצרכם את קציר ארצכם, אלא שדך ל"ל? למעוטי שותפות עובד כוכבים. בכורה אף על

גב דכתיב כל הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך דידך אין דשותפות לא, כתב רחמנא ובכורות בקרכם וצאנכם,

אלא בקרך וצאנך למה לי? למעוטי שותפות עובד כוכבים. מזוזה אף על גב דכתיב ביתך - דידך אין שותפות

לא, כתב רחמנא למען ירבו ימיכם וימי בניכם, ואלא ביתך למאי אתא? לכדרבה, דאמר רבה: דרך ביאתך,

מן הימין. מעשר אף על גב דכתיב מעשר דגנך - דילך אין דשותפות לא, כתב רחמנא מעשרותיכם, אלא מעשר

דגנך למאי אתא? למעוטי שותפות דעובד כוכבים. מתנות אף על גב דכתב רחמנא ונתן איכא למימר: יליף

נתינה נתינה מראשית הגז, מה להלן - דשותפות לא, אף כאן - דשותפות לא, כתב רחמנא מאת זובחי הזבח;

אלא טעמא דכתב רחמנא מאת זובחי הזבח, הא לאו הכי הוה אמינא: לילף מראשית הגז? אדרבה, נילף

מתרומה! אין ה"נ; מאת זובחי הזבח למה לי? לכדרבא, דאמר רבא: הדין - עם הטבח. בכורים אף על גב

דכתיב ארצך - דידך אין דשותפות לא, כתב רחמנא בכורי כל אשר בארצך, אלא ארצך למה לי? למעוטי חוצה

לארץ, **ציצית אף על גב דכתב רחמנא כסותך - דידך אין דשותפות לא, כתב רחמנא על כנפי בגדיהם**

לדורותם, ואלא כסותך למה לי? לכדרב יהודה, דאמר רב יהודה: טלית שאולה פטורה מן הציצית כל

שלשים יום. מעקה אף על גב דכתב רחמנא לגגך - דידך אין דשותפות לא, כתב רחמנא כי יפול הנופל ממנו,

אלא גגך למאי אתא? למעוטי בתי כנסיות ובתי מדרשות. אמר רב ביבי בר אבבי: ליתנהו להני כללי, דתניא:

בהמת השותפין חייבת בכורה, ור' אלעאי פוטר מאי טעמא דר' אלעאי? דכתיב בקרך וצאנך, והא כתיב

בקרכם וצאנכם! דכולהו ישראל; אמר רב חנינא מסורא: ליתנהו להני כללי, דתניא: בהמת השותפין חייבת

במתנות, ור' אלעאי פוטר, מאי טעמא - יליף נתינה נתינה מראשית הגז, מה להלן - דשותפות לא, אף כאן -

דשותפות לא, ואי ס"ד בתרומה מיחייב, נילף נתינה נתינה מתרומה, אלא ש"מ: בתרומה נמי פוטר.

משנה. שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר לו הלויני.

שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר לו הלויני - פירש רש"י טעמא משום דסתם הלואה ל' יום ולפי שהוא לזמן מרובה יותר משאלה אתי למיכתב וקשה לר"ת דסתם שאלה ל' יום כדאמר במנחות בהתכלת (דף מד.) טלית שאולה כל ל' יום פטורה מן הציצית ואמרינן נמי התם הדר באכסניי בא"י והשוכר בית בחו"ל כל ל' יום פטור מן המזוזה מכאן ואילך חייב במזוזה אלמא דסתם שאלה ל' יום איתא ולהכי פטורה כל ל' יום דאמר שאולה היא אבל מכאן ואילך נראה כמו שלו ומיהו יכול לומר לרש"י לאו משום דאי מתבע ליה לדינא בתוך ל' יום שאין צריך להחזיר דודאי היה חייב להחזיר דעבידי אינשי דמשאלי פחות משלשים יום אבל טפי לא משאלי הלכך עד ל' יום אמרי אינשי שאולה היא ור"י פירש לנו דהיינו טעמא בשאלה לפי שהיא חוזרת בעין לא אתי למיכתב אבל לשון הלואה אינו חוזר בעין ואתי למיכתב ואף על גב דכי שאיל מיניה כדי יין וכדי שמן לא הדרי בעין מ"מ מתוך שמזכיר לו לשון שאלה זכור הוא ולא אתי למיכתב, מ"ר וכן פירש ה"ר פורת.

טלית שאולה פטורה כל שלשים יום כו' - מדאורייתא פטורה לעולם כדקאמר בראשית הגז (לקמן דף קלז.) כסותך ולא של אחרים אלא לפי שנראית כשלו חייבוהו חכמים משלשים יום ואילך דאין דרך לישאל יותר משלשים יום ומכאן מדקדק ר"ת דסתם שאלה שלשים יום כמו הלואה דאמרינן במכות (דף ג:) המלוה את חברו סתם אין רשאי לתובעו פחות משלשים יום ונראה דאין ראה מזה דה"נ אמרינן בהתכלת (מנחות דף מד.) השוכר בית בחוצה לארץ כל שלשים יום פטור מן המזוזה אף על גב דסתם שכירות לא הויא שלשים יום ולענין ברכה נראה שאין לברך על השאולה אף על פי שאומר ר"ת דנשים מברכות אסוכה אף על גב דפטורות דהוי אינה מצווה ועושה מדאשכחן רב יוסף דאמר מאן דאמר לי הלכה כרבי יהודה דאמר סומא פטור מן המצות עבידנא יומא טבא לרבנן ואם לא היה יכול לברך כל הברכות לא היה שמח בדבר מ"מ לא דמי לטלית שאולה דהתם אדם אחר היה חייב שאינו סומא או שאינה אשה אבל הכא כל אדם פטור כשאינו שלו ואעפ"כ המברך לא הפסיד

וי"מ דאם היא של כלאים כגון תכלת דאסורה כיון דפטורה מדאורייתא ואומר ר"ת דאין לחוש מדאמרינן בריש התכלת (מנחות דף מ:) ותכלת אין בה משום כלאים ואפילו בטלית פטורה ומסיק כגון שהטיל למוטלת פירוש טלית שיש בה ציצית כבר ולא בעי למימר כגון שאחר כך הסיר הראשונים וקמ"ל דלא הויא פסולה משום תעשה ולא מן העשוי דאם כן למה ליה למימר אין בה משום כלאים לימא הטיל למוטלת כשרה אלא הא קמ"ל כל טלית דאשתרי בה כלאים דהיינו בתכלת מותר בכל ענינים בין להתעטף בין להציע תחתיו בין לו בין לחבירו בין לאשתו בין ביום בין בלילה דלגמרי שרא ביה כלאים ...

המלוה את חברו אינו רשאי לתובעו פחות מל' יום. אומר היה רבינו תם ז"ל דה"ה לשואל כלי מחברו שאין שאלה פחותה מל' יום, וגמר לה מדתניא (חולין קל"ו א') טלית שאולה כל ל' יום פטורה מן הציצית משום דכתיב כסותך מכאן ואילך חייבת לפי שסתם שאלה שלשים יום ומכאן ואילך אין זה סתם שאלה, וכיון דנפקא ליה מדין סתם שאלה הו"ל כדידיה וחייבת מדרבנן (נ"א וחייבת בציצית), ואין ראה זה כלום דכל ל' יום פטורה דעבידי אינשי דמושלי תלתין יומין, ומכאן ואילך חייבת מפני מראית העין דלא עבידי אינשי דמושלי טפי, אבל כל אימת דבעי מריה אתי ושקיל ליה, וכ"כ ה"ר משה המחבר ז"ל, וראה לדבר מההיא דאמרינן במס' שבת בפי' שואל (קמ"ח א') השאילני לא אתי למכתב הלויני אתי למכתב, ופירש"י ז"ל דהלויני משמע לזמן מרובה דקיי"ל במסכת מכות סתם הלואה שלשים יום, ואמרי' נמי (שם ב') גבי וכן אשה

[מחבירתה] ככרות בשבת, בשבת הוא דאסור הא בחול שפיר דמי וכו', ולא מקשי' בלשון שאלה אמאי שרי, משום דלשון שאלה לאלתר משמע ואין חוששין שמא יוקרו החטים, מכל הני שמעינן שאין סתם שאלה כסתם הלואה שהיא לי יום, ובאבל רבתי תניא המשאיל חלוק לחברו ללכת לבית האבל אינו רשאי ליטלו עד שיצאו ימי האבל וברגל עד שיצאו ימי הרגל ובמשתה עד שיצאו ימי המשתה, משמע הא סתמא קודם שיצאו ימי הרגל או המשתה נוטלו.

חידושי הריטב"א מסכת מכות דף ג עמוד ב

ור"ת ז"ל... כתב דסתם שאלה ג"כ שלשים יום מדאמרין במנחות (מ"ד א') טלית שאולה כל שלשים יום פטורה מן הציצית מכאן ואילך חייבת, והטעם משום [ד]מדאורייתא אינה חייבת בציצית אלא כסות שלו כדכתיב כסותך ורבנן חייבו בשאולה לאחר לי יום לפי שהלה יכול לתובעו ומיחזיא כדידיה, אבל תוך לי יום שאין הלה יכול לתובעו אוקמוה אדינא דאורייתא ופטורה דהא ידעי דשאולה היא, וש"מ דסתם שאלה שלשים יום, ואינה ראייה דהתם אינו מפני דסתם שאלה שלשים יום, אלא מפני שהרבה בני אדם משאילין אותה לשלשים יום או שמשאילין סתם ואינם רוצים לתובעה עד שלשים יום ולכך תולין העולם בשאולה, אבל יותר משלשים יום אין דרך להשאיל ותלו עלמא במכירה.

חידושי הריטב"א מסכת חולין דף קלו עמוד א

טלית שאולה כל שלשים יום פטורה מן הציצית. פירשתיה במקומות אחרים, ודעת רבינו שמשון ז"ל דהוא הדין אם היא מצויצת כל שלשים יום אין מברכין עליה, ולי נראה דלא פטר הכתוב מטעם כסותך אלא בשאינה מצויצת דכתיב גדילים תעשה לך על כנפי כסותך, וכן עמא דבר, וצ"ע.

רבינו יהונתן על הרי"ף הלכות ציצית (לפי דפי הרי"ף) דף יב עמוד א

טלית שאולה וכו', דסתם שאלה לי יום ותו לא ומכאן ואילך כמכר היא חשובה ושלו היא ובגדיהם קרינא ביה.

רא"ש מסכת מכות פרק א

ר"ת ז"ל היה אומר דה"ה דסתם שאלה שלשים יום והביא ראייה מהא דתניא (חולין דף קי ב) טלית שאולה עד שלשים יום פטורה מן הציצית אלמא סתם שאלה לי יום מכאן ואילך מיחזי כדידיה וקרינא ביה כסותך. ולא ראייה היא לענין זה שלא יוכל לתובעו בתוך שלשים יום אלא אורחא דמילתא היא שאין דרך להשאיל יותר משלשים יום ומפני מראית העין חייב מיהו כל אימת דבעי מיניה תבע ליה...

הלכות קטנות לרא"ש (מנחות) הלכות ציצית

וראיתי באשכנז לפני יום הכפורים כשמשכימין שליח ציבור מתעטף בטלית של אחר כדי להפטר מהברכה משום טלית שאולה. משום דמספקא להו בטלית. שאינו שלו [צ"ל שהוא שלון] אם צריך לברך או לא. סימן ב

ב ומה שמתעטפין באשכנז בטלית של אחר כדי להפטר מן הברכה משום טלית שאולה נראה לי דטועין הם דהא דטלית שאולה פטורה מהציצית היינו השואל מחבירו טלית שאינה מצויצת עד לי יום פטור מלהטיל בה ציצית שנאמר גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך אבל בכסות שאינה שלך לא חייבה תורה לעשות גדילים אבל השואל מחבירו טלית מצויצת צריך לברך וכן מצאתי שכתב בעל העיטור ז"ל.

הלכות קטנות לרא"ש (מנחות) הלכות ציצית סימן י

אמר רב יהודה טלית שאולה כל לי יום פטורה מן הציצית מכאן ואילך חייבת והך חיובא מדרבנן דמדאורייתא פטורה לעולם כדרשינן בפרק ראשית הגז (דף קלו א) כסותך ולא כסות אחרים ומדרבנן הוא דחייבה משום דנראית כשלו לפי שאין דרך להשאיל יותר משלשים יום והיינו דוקא בשואל טלית שאינה מצויצת אבל השואל טלית מצויצת יברך לאלתר :

- 115 רא"ש מסכת חולין פרק ח סימן כו
 כו אמר רב יהודה [דף קי ע"ב] טלית שאולה כל שלשים יום פטור מן הציצית. **מדאורייתא פטור לעולם**
 כדאמרין בפרק ראשית הגז (דף קלו א) כסותך ולא של אחרים. **אלא לפי שנראה כשלו** לפי שאין דרך לשאול
 יותר משלשים יום חייבוהו חכמים משלשים יום ואילך. **ומכאן היה מדקדק ר"ת דסתם שאלה שלשים יום**
 כמו הלואה. דאמרין בפ"ק דמכות (דף ג ב) המלוה את חבירו [סתם] אין רשאי לתובעו עד שלשים יום.
 120 ונראה דאין ראייה מכאן דה"נ תניא בפרק התכלת (דף מד א) הדר בפונדקי בא"י והשוכר בית בחו"ל כל
 שלשים יום פטור מן המזוזה ואין הטעם בשביל שתהא סתם שכירות ל' יום. **אלא כדפרישית משום שנראה**
כשלו. ולברך על טלית שאולה נראה דטוב שלא לברך ואף על פי שהיה אומר ר"ת דנשים מברכות אסוכה
ואלולב ואף על גב דפטורות והוה להו אינה מצווה ועושה. והביא ראייה מדרב יוסף דאמר (קדושין דף לא א)
 מאן דאמר לי הלכה כרבי יהודה דסומא פטור מן המצות עבידנא יומא טבא לרבנן ואם היה מפסיד כל ברכות
 המצות לא היה שמח בדבר. וכן מיכל בת שאול היתה מנחת תפילין (עירובין דף צו א) ומסתמא היתה מברכת.
 125 מ"מ לא דמי לטלית שאולה. **דשאר מצות אדם אחר חייב בהן ואלו פטורין משום שינוי שיש בהן כגון סומא**
ואשה. אבל הכא כל אדם פטור בשאינו שלו. ואעפ"כ המברך לא הפסיד.
ולי נראה דהא דטלית שאולה מיירי ששאל טלית שאינה מצוייצת וקאמר דפטור מלהטיל בה ציצית דכתיב
גדילים תעשה לך על ארבע כנפות כסותך. אבל השואל טלית מצוייצת. אדעתא דהכי השאילה לו שיברך
 130 **עליה. ואם אי אפשר לו לברך א"כ תהיה שלו הוי כאילו נותנה לו במתנה ע"מ להחזיר מידי דהוה אשואל**
 חלוק ומת לו מת אין רשאי לקרוע (מו"ק דף כז ב) ואם הודיעו שהוא הולך לבקר את החולה קורע ומשלם
 לו פחת הקריעה ואף על פי שלא הרשהו לקרוע. כיון דידיע שהלך לבקר את החולה הוי כאילו הרשהו. **ונהגו**
להתעטף בטליתו של חבירו אפילו בלא ידיעה ומברך וסמכו על זה דניחא ליה לאיניש דליעביד מצוה
 בממוניה. ואם מצאה מקופלת יחזור ויקפלנה כבראשונה. דאי לאו הכי לא ניחא ליה :
- 135 שולחן ערוך אורח חיים הלכות ציצית סימן יד סעיף ג
 השואל מחבירו טלית שאינה מצוייצת, פטור מלהטיל בה ציצית כל ל' יום, דכתיב: כסותך (דברים כב, יב)
 ולא של אחרים. אבל אחר ל' יום, חייב מדרבנן, מפני שנראית כשלו. הגה: ואם החזירו תוך ל' וחזר ולקחו, אינו
 מצטרף, רק בעיני ל' יום רצופים (נימוקי יוסף הלכות ציצית). שאלה כשהיא מצוייצת, מברך עליה מיד.
- 140 משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות ציצית סימן יד סעיף ג
 וכן אם שאל טלית לעלות לתורה או לעבור לפני התיבה או לדוכן שאינו אלא משום הכבוד אין מברכין עליו
 דאולי היה רצונו להשאילו רק למלבוש לחוד ולא להקנות לו ויש חולקין בזה וס"ל דבכל גווני מברכין ע"כ
 כתב בדרך החיים דיותר טוב שיכוין בכל אלו שלא לקנות כדי שלא יצטרך לברך לכוי"ע לבד מהטלית ששאל
 בעת התפלה לצאת בו. וכ"ז בטליתות של איש פרטי אבל בטליתות של קהל כעין שלנו המצויות בבתי כנסיות
 צריך לברך עליו לכוי"ע אפילו כשלו בשו רק לעבור לפני התיבה או לעלות לתורה משום דטלית של קהל
 145 אדעתא דהכי קנוהו מתחלה שכל מי שלובש אותו שיהיה שלו כמו באתרוג
- ביאור הלכה סימן יד סעיף ג
 * שאלה כשהיא מצוייצת וכו' - עיין במ"ב בסוף ס"ק י"א מש"כ לענין טלית הקהל דאדעתא דהכי קנוהו וכו'
 כן כתב בדה"ח ותמיהני למה צריך לזה הלא הא"ר כתב דהוי כטלית של שותפין דנתבאר בס"ה דחייבת ...
 ואולי טעם הדה"ח דפעמים העיר גדולה מאד ולא ימטי שוה פרוטה לכל חד וכעין שפירש"י בסוכה כ"ז ע"ב
 ד"ה כל האזרח עיי"ש ובספר שערי אפרים כתב דיותר טוב ליקח טלית שאולה בעת עלייתו לתורה מליקח
 150 טלית הקהל שבטלית הקהל נכנס לכלל ספק שמא מחוייב לברך ואם לקח טלית הקהל ורוצה לברך יכוין אז
 שרוצה ללבוש לשם מלבוש של ציצית ויעטוף בו ראשו כמו בשחרית וא"צ אז לעמוד מעוטף שיעור הילוך ד'
 אמות וכו' ואם אינו רוצה לברך עליו לא יעטוף ראשו כלל רק עטיפת הגוף לבד ונתן טעם לדבריו בהפתחי

שערים שלו וז"ל בטלית הקהל יש לברך עליו כמו בטלית של שותפין ומ"מ נראה דוקא כשמעטף בו ראשו
155 כדרך עטיפת שחרית הא בלא"ה אין לברך אף שיש דעת קצת פוסקים החולקים ע"ז וס"ל דעיטוף הגוף סגי
מ"מ אין כונתו להתעטף כלל רק לבישה לשעתו משום כבוד בעלמא לא קרינן אשר תכסה בה בעיטוף ארעי
כזה ואף בטלית שלו אם זמנו בהול שאינו יכול להתעטף בו ממש ונותנו על הכתפיים לבד לשעה קלה בשעת
הקריאה ודעתו להסירו מיד צ"ע בכה"ג עכ"ל ודבריו חלושים במקצת דהלא הסכמת השו"ע לעיל בסימן חי
דהעיטוף אינו לעיכובא וגם טעם השני שלו מרש"ל ומ"א וא"ר ושאר אחרונים משמע דבבגד שלו בודאי
160 חייב לברך ולא חילקו כלל בין אם מעטף ראשו או לא משמע מדבריהם דבכל גווני חייב ע"י לבישה זו בציצית
מ"מ מה שכתב בש"א הנ"ל דיכוין אז בלבישתו לשם מלבוש של ציצית ולא לכבוד בעלמא דבריו נכונים מאד
מדינא מט"א דהלא קי"ל בסי" ס' ס"ד דמצות צריכות כונה ולעיכובא הוא כמבואר שם וכמש"כ בסי' חי
במ"ב סק"י ע"ש. אח"כ מצאתי חבר להשערי אפרים והוא מה שכתב בבה"ט בסימן י"ח סק"ד בשם הל"ח
דהמתעטף מפני כבוד הציבור אין מברך ומסתמא טעמו כמש"כ הש"א דאפשר דזה אינו נקרא לבישה
המחייבת בציצית ועיין מגן אברהם סוף סימן י"ט במה שכתב בשם התוספות וצ"ע: 165